

รูปแบบการพัฒนาระบบการจัดการเวชภัณฑ์ของคลังยา โรงพยาบาลศูนย์นครปฐม
Model of pharmaceutical management development system for drug warehouse
Nakhon Pathom Hospital.

(Received: March 12,2021; Accepted: March 17,2021)

พิเชษฐ์ ชังเก¹

Piched Changke

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยและพัฒนา มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการจัดการเวชภัณฑ์ของคลังยาและรูปแบบการพัฒนาระบบการจัดการเวชภัณฑ์ของคลังยา โรงพยาบาลศูนย์นครปฐมโดยเก็บข้อมูลระหว่าง ปี 2562 – 2564 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ รายการยาที่มีการสั่งซื้อ ระหว่างปี 2562 – 2564 เก็บข้อมูลจากฐานข้อมูลในโปรแกรมสำเร็จรูป วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ข้อมูลเชิงปริมาณ สถิติพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติอนุมาน ได้แก่ paired t – test

ผลการศึกษาพบว่า จำนวนวันในการสั่งซื้อยา ระหว่าง ปี 2562 กับ ปี 2563 ของคลังยา โรงพยาบาลศูนย์นครปฐมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยที่ ปี 2563 มีจำนวนวันน้อยกว่า (พิจารณาจากค่า t เป็นบวก) และจำนวนวันในการสั่งซื้อยา ระหว่าง ปี 2563 กับ ปี 2564 ของคลังยา โรงพยาบาลศูนย์นครปฐมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยที่ ปี 2564 มีจำนวนวันน้อยกว่า (พิจารณาจากค่า t เป็นบวก)

คำสำคัญ : การพัฒนา , ระบบการจัดการเวชภัณฑ์ของคลังยา

ABSTRACT

This research was research and development aimed to studied drug inventory management and model of pharmaceutical management development system for drug warehouse Nakhon Pathom Center Hospital. Collecting data during the year 2019 – 2021 from data based. Sample size were medicine record with orders during the year 2019 – 2021. Qualitative data analysis by content analysis, quantitative data, descriptive statistics such as frequency, percentage, mean, and standard deviation, inferential statistics were paired t – test.

The results of the study found that amount day in ordering medicines between 2019 and 2020 of drug warehouse was a statistically significant difference at the .05 level, with fewer days in 2020. (considering the value of t being positive). And the number of days to order medicines between the year 2020 and the year 2021 of the drug inventory, Nakhon Pathom Hospital was a statistically significant difference at the .05 level, with the year 2021 having fewer days(considering the value of t being positive).

Keyword : Development , Pharmaceutical Inventory Management System

บทนำ

¹ โรงพยาบาลศูนย์นครปฐม

ในภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบัน เพื่อลดภาระทางการเงินแก่ผู้ป่วยที่ใช้บริการในสถานพยาบาลของรัฐ สถานพยาบาลภาครัฐจำเป็นต้องปรับตัวเพื่อลดต้นทุนการให้บริการลง การปรับตัวด้านบริหารเวชภัณฑ์จะมีศักยภาพสูงสุดในการลด ต้นทุนบริการ เพราะมีสัดส่วนรายจ่ายสูง ยาเป็นสินค้านำเข้าทั้งในรูปยาสำเร็จรูปและวัตถุดิบ ราคาขายจึงได้รับผลกระทบโดยตรงจากค่าเงินบาทที่อ่อนตัวลง การปรับตัวด้านการบริหารยา นอกจากเป็นการลดภาระแก่ผู้ป่วยแล้ว ยังช่วยระบบเศรษฐกิจของประเทศโดยรวม (ศูนย์ข้อมูลข่าวสารด้านเวชภัณฑ์ กระทรวงสาธารณสุข, 2563)

ปัจจุบันการให้บริการสุขภาพจำเป็นต้องอาศัยเวชภัณฑ์ยาและเวชภัณฑ์ที่มีใช้ยาในการให้บริการสุขภาพทั้ง 4 มิติ คือ การส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค การรักษาพยาบาล และการฟื้นฟูสภาพการมีเวชภัณฑ์ที่มีคุณภาพ เพียงพอ พร้อมใช้สำหรับการให้บริการนั้น เป็นผลมาจากการบริหารเวชภัณฑ์อีกทั้งการบริหารเวชภัณฑ์ที่ดีและมีประสิทธิภาพยังส่งผลต่อการบริหารจัดการงบประมาณเป็นอย่างมาก (สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข, 2542)

ในประเทศไทยมีโรงพยาบาลทั่วไปและโรงพยาบาลชุมชน เป็นหน่วยบริการระดับทุติยภูมิจำนวน 856 แห่ง (สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์, 2557) มีภารกิจในด้านการรักษาพยาบาลประชากรในเขตพื้นที่รับผิดชอบ สิ้นสุดที่การรักษาผู้ป่วยใน (IPD) รักษาโรคพื้นฐานทั่วไป (Common Problem) โดยแพทย์เวชปฏิบัติทั่วไป เวชปฏิบัติครอบครัว เวชศาสตร์ป้องกัน อาชีวเวชศาสตร์ หรือระบาดวิทยา และในโรงพยาบาลขนาดใหญ่ก็จะทำหน้าที่ดูแลปัญหาซับซ้อนมากขึ้น มีความจำเป็นต้องใช้แพทย์เฉพาะทางสาขาหลัก ได้แก่ สาขาสுติศาสตร์ ศัลยศาสตร์ อายุรศาสตร์ กุมารเวชศาสตร์ ศัลยศาสตร์ ออร์โธปิดิกส์และวิสัญญีแพทย์ (กระทรวงสาธารณสุข, 2557)

โรงพยาบาลศูนย์นครปฐมเป็นโรงพยาบาลประเภทโรงพยาบาลศูนย์ จากผลการประเมินประสิทธิภาพบริหารเวชภัณฑ์ของโรงพยาบาลศูนย์

นครปฐมพบประเด็นที่ยังเป็นปัญหา คือเรื่องการบริหารเวชภัณฑ์ที่มีใช้ยา ซึ่งมี 4 กลุ่ม คือวัสดุทางการแพทย์กลุ่มวัสดุทันตกรรม, กลุ่มวัสดุวิทยาศาสตร์การแพทย์ และกลุ่มวัสดุอิเล็กทรอนิกส์เรย์ ในหัวข้อการควบคุม/เก็บรักษา ระบบการเบิกจ่าย ระบบรายงานระบบการตรวจสอบ และรายงานให้ศูนย์ข้อมูลข่าวสารด้านเวชภัณฑ์กระทรวงสาธารณสุข (โรงพยาบาลนครปฐม, 2557)

การบริหารเวชภัณฑ์เป็นงานหลักอย่างหนึ่งในโรงพยาบาล ซึ่งการบริหารเวชภัณฑ์ที่มีคุณภาพจะส่งผลให้ประชาชนที่มารับบริการได้รับเวชภัณฑ์ที่มีมาตรฐาน มีคุณภาพในการรักษาผู้ป่วย โรงพยาบาลจะไม่มียาค้างสต็อกและยาหมดอายุซึ่งเป็นการสูญเสียงบประมาณของรัฐ ในการบริหารจัดการเวชภัณฑ์ให้มีประสิทธิภาพนั้น ต้องอาศัยปัจจัยหรือทรัพยากรทางการบริหารพื้นฐานที่สำคัญ 4 ประการ ได้แก่บุคลากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์และวิธีการจัดการหรือกระบวนการบริหาร ครอบคลุมระบบบริหารเวชภัณฑ์ ซึ่งได้แก่ การคัดเลือก (Selection) การจัดหา (Procurement) การกระจาย (Distribution) และการใช้ (Use) ซึ่งประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการบริหารจะขึ้นอยู่กับความสมบูรณ์และคุณภาพของปัจจัยทางการบริหารที่นำมาใช้ ในทางกลับกันหากมีข้อจำกัดทางการบริหาร อาจส่งผลต่อประสิทธิภาพและคุณภาพขององค์กร (ณัฐพงษ์ พัตนพงศ์, 2558)

จากสภาพปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษารูปแบบการพัฒนาระบบการจัดการเวชภัณฑ์ของคลังยา โรงพยาบาลศูนย์นครปฐม เพื่อให้เกิดการจัดการเวชภัณฑ์ของคลังยาโรงพยาบาลนครปฐมที่มีประสิทธิภาพ ต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหา และสถานการณ์การจัดการเวชภัณฑ์ของคลังยา โรงพยาบาลศูนย์นครปฐม

2. เพื่อศึกษารูปแบบการพัฒนาระบบการจัดการเวชภัณฑ์ของคลังยา โรงพยาบาลศูนย์นครปฐม

รูปแบบงานวิจัย

การศึกษารูปแบบการพัฒนาระบบการจัดการเวชภัณฑ์ของคลังยา โรงพยาบาลศูนย์นครปฐมเป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and development) โดยเก็บข้อมูลระหว่าง ปี 2562 – 2564

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ได้แก่ บุคลากรโรงพยาบาลศูนย์นครปฐมจำนวน คน
2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้รับผิดชอบงานบริหารเวชภัณฑ์ยา วัสดุการแพทย์วัสดุทันตกรรม วัสดุวิทยาศาสตร์การแพทย์และวัสดุรังสี ได้แก่ เภสัชกร ตัวแทนองค์กรแพทย์ ตัวแทนพยาบาลของแต่ละตึก และบุคลากรอื่นที่เกี่ยวข้อง จำนวน คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษารูปแบบการพัฒนาระบบการจัดการเวชภัณฑ์ของคลังยา โรงพยาบาลศูนย์นครปฐมเป็นการวิจัยและพัฒนา โดยเก็บข้อมูลระหว่าง ปี 2562 – 2564 มีเครื่องมือในการดำเนินงาน ดังต่อไปนี้

1. เครื่องมือที่ใช้ในการจัดกิจกรรม ได้แก่ รูปแบบการพัฒนาระบบการจัดการเวชภัณฑ์ของคลังยา โรงพยาบาลศูนย์นครปฐมโดยเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งประกอบไปด้วย การค้นหาปัญหา กำหนดแนวทางแก้ไข ดำเนินการ และติดตาม ประเมินผล

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบบันทึกข้อมูลฐานข้อมูลคลังยาในโปรแกรมสำเร็จรูป

ขั้นตอนการดำเนินงาน

1. การพัฒนารูปแบบการพัฒนาระบบการจัดการเวชภัณฑ์ของคลังยา โรงพยาบาลศูนย์นครปฐม

1.1 การศึกษาสภาพปัญหา สถานการณ์ การ และระบบการจัดการเวชภัณฑ์ของคลังยา โรงพยาบาลศูนย์นครปฐม

1.2 การพัฒนารูปแบบการพัฒนาระบบการจัดการเวชภัณฑ์ของคลังยา โรงพยาบาลศูนย์นครปฐมโดยนำผลจากการศึกษาสภาพปัญหา สถานการณ์ การ และระบบการจัดการเวชภัณฑ์ของคลังยา โรงพยาบาลศูนย์นครปฐมโดยใช้กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การประชุมกลุ่มย่อย จากเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบ

2. การนำรูปแบบการพัฒนาระบบการจัดการเวชภัณฑ์ของคลังยา โรงพยาบาลศูนย์นครปฐมโดยกระบวนการมีส่วนร่วม PAR 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การวางแผนเพื่อสู่การเปลี่ยนแปลง (Planning) 2) การลงมือปฏิบัติตามแผน (Action) 3) การสังเกตการณ์ (Observation) และ 4) การสะท้อนกลับ (Reflection) กระบวนการและผลของการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น และปรับปรุงแผนการปฏิบัติ (Re-planning)

3. สรุปและวิเคราะห์ข้อมูล จำนวนรายการยา คงค้าง และ จำนวนวันในการสั่งซื้อยา ปี 2563 ของคลังยา โรงพยาบาลศูนย์นครปฐม

4. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ใน การ ทบทวนปัญหา กำหนดแนวทางแก้ไข และติดตาม ประเมินผล ในการจัดการเวชภัณฑ์ของคลังยา โรงพยาบาลศูนย์นครปฐม

5. สรุปและวิเคราะห์ข้อมูล จำนวนรายการยา คงค้าง และ จำนวนวันในการสั่งซื้อยา ปี 2564 ของคลังยา โรงพยาบาลศูนย์นครปฐม

การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษารูปแบบการพัฒนาระบบการจัดการเวชภัณฑ์ของคลังยา โรงพยาบาลศูนย์นครปฐมเป็นการวิจัยและพัฒนา โดยเก็บข้อมูลระหว่าง ปี 2562 – 2564 มีการวิเคราะห์ข้อมูล ดังต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ การวิเคราะห์การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ใน การ ค้นหาปัญหา กำหนดแนวทางแก้ไข และติดตาม ประเมินผล ในการจัดการเวชภัณฑ์ของคลังยา

โรงพยาบาลศูนย์นครปฐมและ การทบทวนปัญหา กำหนดแนวทางแก้ไข และติดตามประเมินผล ในการจัดการเวชภัณฑ์ของคลังยา โรงพยาบาลศูนย์ นครปฐมโดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

2.1 สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา จำนวนรายการยาคงค้าง และ จำนวนวันในการสั่งซื้อยา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2.2 สถิติอนุมานในการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบ จำนวนรายการยาคงค้าง และ จำนวนวันในการสั่งซื้อยา ระหว่างปี ได้แก่ paired t - test

จริยธรรมการวิจัย

งานวิจัยนี้ได้รับการพิจารณาจาก คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ โรงพยาบาลศูนย์นครปฐม

1. จำนวนรายการยาคงค้าง และ จำนวนวันในการสั่งซื้อยา ปี 2562 ของคลังยา โรงพยาบาลศูนย์ นครปฐมพบว่า รายการยาและเวชภัณฑ์ ที่เบิกจ่าย ในปี 2562 ทั้งหมด 3,004 รายการ มีระยะเวลาที่ใช้ในการจัดซื้อยาตั้งแต่เริ่มดำเนินการจนแล้วเสร็จ

เฉลี่ย 33.10 ± 24.61 วัน โดยรายการที่เกินกำหนด (45 วัน) มีจำนวน 445 รายการ คิดเป็นร้อยละ 14.80 และมีรายการยาค้างจ่าย จำนวน 207 รายการ คิดเป็นร้อยละ 6.89

2. การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการระบบการจัดการเวชภัณฑ์ของคลังยา โรงพยาบาลศูนย์ นครปฐมปี 2562 พบว่าในระบบเดิมมีการดำเนินงานที่ยังต้องปรับปรุง จึงได้มีการจัดระบบการจัดการเวชภัณฑ์ของคลังยาขึ้น

3. ผลการดำเนินงานตามการจัดระบบการจัดการเวชภัณฑ์ของคลังยา โรงพยาบาลศูนย์ นครปฐม

3.1 จำนวนรายการยาคงค้าง และ จำนวนวันในการสั่งซื้อยา ปี 2563 ของคลังยา โรงพยาบาล ศูนย์นครปฐมพบว่า รายการยาและเวชภัณฑ์ ที่เบิกจ่าย ในปี 2563 ทั้งหมด 3,465 รายการ มีระยะเวลาที่ใช้ในการจัดซื้อยาตั้งแต่เริ่มดำเนินการจนแล้วเสร็จ เฉลี่ย 25.12 ± 13.55 วัน โดยรายการที่เกินกำหนด (45 วัน) มีจำนวน 206 รายการ คิดเป็นร้อยละ 5.94 และมีรายการยาค้างจ่าย จำนวน 305 รายการ คิดเป็นร้อยละ 8.80

3.2 การเปรียบเทียบ จำนวนวันในการสั่งซื้อยา ระหว่าง ปี 2562 กับ ปี 2563 ของคลังยา โรงพยาบาลศูนย์นครปฐม

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบ จำนวนวันในการสั่งซื้อยา ระหว่าง ปี 2562 กับ ปี 2563 ของคลังยา โรงพยาบาลศูนย์นครปฐม

ตัวแปร	ปี2562		ปี2563		df	t	p-value	95%CI	
	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ค่าเฉลี่ย	S.D.				lower	upper
จำนวนวัน	33.10	24.61	25.12	13.55	3002	71.424	.000	5.75108	6.07576

จากตารางที่ 1 การเปรียบเทียบ จำนวนวันในการสั่งซื้อยา ระหว่าง ปี 2562 กับ ปี 2563 ของคลังยา โรงพยาบาลศูนย์นครปฐมพบว่า จำนวนวันในการสั่งซื้อยา ระหว่าง ปี 2562 กับ ปี 2563 มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยที่ ปี 2563 มีจำนวนวันน้อยกว่า (พิจารณาจากค่า t เป็นบวก)

4. การทบทวนระบบการจัดการเวชภัณฑ์ของคลังยา โรงพยาบาลศูนย์นครปฐมปี 2563

จากการศึกษา จำนวนรายการยาคงค้าง และ จำนวนวันในการสั่งซื้อยา ของคลังยา โรงพยาบาลศูนย์นครปฐมพบว่า รายการยาและเวชภัณฑ์ ที่เบิกจ่าย ในปี 2562 ทั้งหมด 3,004 รายการ มีระยะเวลาที่ใช้ในการจัดซื้อยาตั้งแต่เริ่ม

ดำเนินการจนแล้วเสร็จ เฉลี่ย 33.10 ± 24.61 วัน เบิกจ่าย และในปี 2563 ทั้งหมด 3,465 รายการ มีระยะเวลาที่ใช้ในการจัดซื้อยาตั้งแต่เริ่มดำเนินการจนแล้วเสร็จ เฉลี่ย 25.12 ± 13.55 วัน ซึ่งลดลงจากปี 2562 จำนวน 8 วัน ส่วนรายการที่เกินกำหนด (45 วัน) ในปี 2562 มีจำนวน 445 รายการ คิดเป็นร้อยละ 14.80 ในปี 2563 โดยรายการที่เกินกำหนด (45 วัน) มีจำนวน 206 รายการ คิดเป็นร้อยละ 5.94 และในปี 2562 มีรายการยาค้างจ่าย จำนวน 207 รายการ คิดเป็นร้อยละ 5.97 คลังยา ปี 2563 จำนวน 305 รายการ คิดเป็นร้อยละ 8.80 แต่ยังพบว่ายังมียาค้างจ่ายและเกินกำหนด และมีส่วนที่ต้องแก้ไข เช่น การประมวลผลยาต้องดำเนินการทุกวัน การจัดซื้อยา โครงการ และกรรมการตรวจสอบต้องมาตรวจสอบวันละ 2 ครั้ง

5. จำนวนรายการยาค้างจ่าย และ จำนวนวันในการสั่งซื้อยา ปี 2564 ของคลังยา โรงพยาบาลศูนย์นครปฐม

5.1 จำนวนรายการยาค้างจ่าย และ จำนวนวันในการสั่งซื้อยา ปี 2564 ของคลังยา โรงพยาบาลศูนย์นครปฐมพบว่า รายการยาและเวชภัณฑ์ ที่เบิกจ่าย ในปี 2564 ทั้งหมด 2,448 รายการ มีระยะเวลาที่ใช้ในการจัดซื้อยาตั้งแต่เริ่มดำเนินการจนแล้วเสร็จ เฉลี่ย 24.94 ± 15.20 วัน โดยรายการที่เกินกำหนด (45 วัน) มีจำนวน 199 รายการ คิดเป็นร้อยละ 8.12 และมีรายการยาค้างจ่าย จำนวน 93 รายการ คิดเป็นร้อยละ 3.79

5.2 การเปรียบเทียบ จำนวนวันในการสั่งซื้อยา ระหว่าง ปี 2563 กับ ปี 2564 ของคลังยา โรงพยาบาลศูนย์นครปฐม

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบ จำนวนวันในการสั่งซื้อยา ระหว่าง ปี 2563 กับ ปี 2564 ของคลังยา โรงพยาบาลศูนย์นครปฐม

ตัวแปร	ปี 2563		ปี 2564		df	t	p-value	95%CI	
	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ค่าเฉลี่ย	S.D.				lower	upper
จำนวนวัน	25.12	13.55	24.94	15.20	2445	78.790	.000	4.62201	4.85795

จากตารางที่ 2 การเปรียบเทียบ จำนวนวันในการสั่งซื้อยา ระหว่าง ปี 2563 กับ ปี 2564 ของคลังยา โรงพยาบาลศูนย์นครปฐมพบว่า จำนวนวันในการสั่งซื้อยา ระหว่าง ปี 2563 กับ ปี 2564 มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยที่ ปี 2564 มีจำนวนวันน้อยกว่า (พิจารณาจากค่า t เป็นบวก)

สรุปและอภิปรายผล

รูปแบบการพัฒนากระบวนการจัดการเวชภัณฑ์ของคลังยา โรงพยาบาลศูนย์นครปฐมพบว่า จำนวนรายการยาค้างจ่าย และ จำนวนวันในการสั่งซื้อยา ปี 2562 ของคลังยา โรงพยาบาลศูนย์นครปฐมพบว่า รายการยาและเวชภัณฑ์ ที่เบิกจ่าย ในปี 2562 ทั้งหมด 3,004 รายการ มีระยะเวลาที่ใช้ในการจัดซื้อยาตั้งแต่เริ่มดำเนินการจนแล้วเสร็จ เฉลี่ย $33.10 +$

24.61 วัน โดยรายการที่เกินกำหนด (45 วัน) มีจำนวน 445 รายการ คิดเป็นร้อยละ 14.80 และมีรายการยาค้างจ่าย จำนวน 207 รายการ คิดเป็นร้อยละ 6.89 จึงได้จัดให้มี การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการระบบการจัดการเวชภัณฑ์ของคลังยา โรงพยาบาลศูนย์นครปฐมปี 2562 พบว่าในระบบเดิมมีการดำเนินงานที่ยังต้องปรับปรุง จึงได้มีการจัดระบบการจัดการเวชภัณฑ์ของคลังยาขึ้น ทำให้จำนวนรายการยาค้างจ่าย และ จำนวนวันในการสั่งซื้อยา ปี 2563 ของคลังยา โรงพยาบาลศูนย์นครปฐมพบว่า รายการยาและเวชภัณฑ์ ที่เบิกจ่าย ในปี 2563 ทั้งหมด 3,465 รายการ มีระยะเวลาที่ใช้ในการจัดซื้อยาตั้งแต่เริ่มดำเนินการจนแล้วเสร็จ เฉลี่ย $25.12 + 13.55$ วัน โดยรายการที่เกินกำหนด (45 วัน) มีจำนวน 206 รายการ คิดเป็นร้อยละ 5.94 และมีรายการยาค้างจ่าย จำนวน 305 รายการ คิดเป็นร้อยละ

ละ 8.80 จำนวนวันในการสั่งซื้อยา ระหว่าง ปี 2562 กับ ปี 2563 มีจำนวนวันลดลง ทั้งเนื่องจากการจัดระบบการจัดการเวชภัณฑ์ของคลังยา โดยอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วม (อคิน รพีพัฒน์, 2547) ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ และสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ.(2549) ร่วมกับการสนทนากลุ่ม (กรมการพัฒนารัฐบาล, 2551) ทำให้ จำนวนรายการยาค้าง และ จำนวนวันในการสั่งซื้อยา ปี 2564 ของคลังยา โรงพยาบาลศูนย์นครปฐมพบว่า รายการยาและเวชภัณฑ์ ที่เบิกจ่าย ในปี 2564 ทั้งหมด 2,448 รายการ มีระยะเวลาที่ใช้ในการจัดซื้อยาตั้งแต่เริ่มดำเนินการจนแล้วเสร็จ เฉลี่ย $24.94 + 15.20$ วัน โดยรายการที่เกินกำหนด (45 วัน) มีจำนวน 199 รายการ คิดเป็นร้อยละ 8.12 และมีรายการยาค้างจ่าย จำนวน 93 รายการ คิดเป็นร้อยละ 3.79 มีจำนวนวันลดลง สอดคล้องกับการศึกษาของ มัตติกา ประพฤติดี (2564). ได้ศึกษาการพัฒนางานบริหารเวชภัณฑ์ในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช การวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ด้วยกระบวนการ PDCA ผลการวิจัย พบว่า แนวทางพัฒนางานบริหารเวชภัณฑ์ในคลังเวชภัณฑ์รพ.สต. ประกอบด้วย 1) แนวทางการขนส่งยาโดยโรงพยาบาลเป็นผู้นำส่งเดือนละ 1 ครั้ง 2) การบริหารคลังเวชภัณฑ์โดยการแยกประเภทด้วยการจัดทำป้ายชื่อยาและเวชภัณฑ์โดยใช้สีกำหนดประเภท และการจัดทำปริมาณการใช้สูงสุดและปริมาณการใช้ต่ำสุดต่อเดือน 3) การจัดห้องจ่ายยาและระบบการเบิกยาจากคลังเวชภัณฑ์ 4) การใช้ใบเบิกยาและเวชภัณฑ์ที่มีปริมาณการใช้สูงสุดและปริมาณการใช้ต่ำสุดต่อเดือน และ 5) การบริหารยาและเวชภัณฑ์ไม่ให้เสื่อมสภาพหรือหมดอายุผลจากการดำเนินการพัฒนางาน พบว่า ในปีงบประมาณ 2563 พบว่า มูลค่าการเบิกยารวมลดลงเป็นเงินจำนวน 775,553.00 บาท (ร้อยละ 55.79) และมีความสม่ำเสมอในการเบิกยาเป็นประจำทุกเดือน

และมูลค่าการเบิกเวชภัณฑ์ลดลงเป็นเงินจำนวน 3,402.10 บาท (ร้อยละ 9.63) สำหรับมูลค่ายาและเวชภัณฑ์ที่เสื่อมสภาพหรือหมดอายุ พบว่า มูลค่ายาที่เสื่อมสภาพหรือหมดอายุลดลงเป็นเงินจำนวน 56,032.00 บาท (ร้อยละ 65.6) และมูลค่าเวชภัณฑ์ที่เสื่อมสภาพหรือหมดอายุลดลงเป็นเงินจำนวน 4,260.00 บาท (ร้อยละ 100) และสอดคล้องกับการศึกษาของยุพาวดี อินทรจันทร์ และ กอบกาญจน์ เอกสินธุ์ (2564) ได้ศึกษาการพัฒนาคลังยาร่วมและแนวทางการจัดการยาในระบบส่งต่อจังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า หลังการพัฒนาคลังยาร่วมกันระหว่างโรงพยาบาลนครพิงค์ และโรงพยาบาลเครือข่าย มีการจัดรายการยาในระบบส่งต่อได้จำนวน 13 รายการ มูลค่าจัดซื้อยา 11,016,193.48 บาท ผลการจากพัฒนาแนวทางการจัดการยาในระบบส่งต่อผู้ป่วยกลับไปรับยาในระบบส่งต่อที่โรงพยาบาลใกล้บ้าน 308 ราย จำนวนวันนอนเฉลี่ยหลังการพัฒนาแนวทางน้อยกว่า ก่อนการพัฒนาแนวทาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (29.08 ± 9.21 VS 21.92 ± 10.55 วัน $p\text{-value} = 0.001$) และต้นทุนค่ารักษาพยาบาลที่โรงพยาบาลนครพิงค์ หลังการพัฒนาแนวทางน้อยกว่าก่อนการพัฒนาแนวทาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (1,422,419.59 VS 1,032,651.04 บาท $p\text{-value} = 0.0375$)

ข้อเสนอแนะ

1. การจัดระบบการจัดการเวชภัณฑ์ของคลังยา ควรจัดให้มีเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระหว่างบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เภสัชกร ตัวแทนองค์กรแพทย์ ตัวแทนพยาบาลของแต่ละตึก และบุคลากรอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดการเรียนรู้และในการค้นหาปัญหา กำหนดแนวทางแก้ไข ติดตาม ประเมินผล และ การทบทวนปัญหา
2. ควรศึกษาการจัดการเวชภัณฑ์ของคลังยาที่ยังคงค้างและมีความล่าช้าในระยะยาวต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมการพัฒนารัฐบาล.(2551) การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion). 2551. ค้นเมื่อ 26 สิงหาคม 2551, จาก cddweb.cdd.go.th/cdregion04/cdworker/008.pdf
- กระทรวงสาธารณสุข. (2541). พระราชบัญญัติสถานพยาบาล พ.ศ. 2541
- กระทรวงสาธารณสุข. (2557). มาตรการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารเวชภัณฑ์ของหน่วยบริการสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ปีงบประมาณ 2557. นนทบุรี: กระทรวงสาธารณสุข
- ณัฐพงษ์ พัฒนพงศ์. (2558) การบริหารเวชภัณฑ์และปัจจัยที่มีต่อประสิทธิภาพการดำเนินการตามมาตรการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารเวชภัณฑ์ในโรงพยาบาลจังหวัดพัทลุง. วารสารเครือข่ายวิทยาลัยพยาบาลและการสาธารณสุขภาคใต้ปีที่2 ฉบับที่3 กันยายน - ธันวาคม 2558 1-20
- นันทน์ภัส พุ่มสุข อัญญาณ์ พลนอก .การพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารคลังเวชภัณฑ์ของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล อำเภออุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วารสาร มจร.วิชาการ ปีที่ 21 ฉบับที่ 41 กรกฎาคม - ธันวาคม 2560
- มัตติกา ประพฤติดี. (2563) การพัฒนางานบริหารเวชภัณฑ์ในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช. Journal of Health Sciences and Pedagogy. 2021, 1(2), 16-29.
- ยุพาวดี อินทรจันทร์, กอบกาญจน์ เอกสินธุ์. (2564) การพัฒนาลังยาร่วมและแนวทางการจัดการยาในระบบส่งต่อจังหวัดเชียงใหม่. วารสารโรงพยาบาลนครพิงค์ ปีที่ 12 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2564 114-30
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ และสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ.(2549) คู่มือการสร้างกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้.
- สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข. (2542). การพัฒนาประสิทธิภาพระบบบริหารเวชภัณฑ์. กรุงเทพฯ: องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข. (2557). ข้อมูลสุขภาพที่สำคัญ.[อินเทอร์เน็ต] สืบค้นเมื่อ 8 ธ.ค 57 จาก <http://bps.ops.moph.go.th/Healthinformation/index.htm>.